

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

UNIVERSITEIT GENT

Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Blandijnberg 2

9000 Gent

(tel : 09/264.40.79 of 264.40.81)

Vragenlijst 61

maart 1994

VLASTEELT

Dialekt van : (stad, dorp, gehucht, wijk),

..... (gemeente). (prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Waar opgegroeid :

(vroeger) beroep :

In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :

Dialekt van moeder :

Dialekt van vader :

Dialekt van echtgeno(o)t(e) :

Ik ben naar school geweest tot jaar

Datum van invullen van vragenlijst :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialektwoordenboek.

Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialekt gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialektuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

U zou ons ook zeer helpen indien u ons zou wijzen op voorwerpen, handelingen of gewoonten die wij over het hoofd hebben gezien. Opmerkingen kan u altijd op een apart blad bijvoegen.

Wilt u de lijst slechts invullen voor één plaats en niet vóór een hele streek ? Geef dan de dorpsnaam op van voor de gemeentefusies.

U vult dus bijvoorbeeld in voor Zeveneken, gemeente Lochristi of voor Kemmel, gemeente Heuvelland of Hoek, gemeente Terneuzen.

De volgende lijst zal gaan over het roten (veldroot en waterroot), het ontzaden, zaadbfeken, zaad zuiveren, brakelen, zwingelen en handel in vlasprodukten.

Bij voorbaat hartelijk dank.

A. ALGEMEEN

1. Hoe noemt u een landbouwer die vlas verbouwt ?
2. Hoe heet de ondernemer die personeel in dienst heeft om het vlas te bewerken ?
3. Een handelaar die bij de boer vlas koopt ?
4. De tussenhandelaar die voor de vlashandelaar of de landbouwer handel drijft ?

B. ZAAIEN

5. Hoe noemt u in uw dialect vlaszaad in het algemeen ?
6. Hoe noemt u lijnzaad afkomstig uit Rusland ?
7. Hoe noemt u lijnzaad afkomstig uit Nederland ?
8. Hoe noemt u lijnzaad van blauwbloeiend vlas ?
9. Hoe noemt u lijnzaad van witbloeiend vlas ?
10. Hoe noemt u zaaizaad dat direkt afstamt van het origineel ?
11. Hoe noemt u zaaizaad dat niet direkt afstamt van het origineel ?
12. Om te weten hoeveel zaaizaad de landbouwer per ha. nodig heeft, moet hij op de hoogte zijn van het aantal ontkiemde zaden. Hij zaaide bijv. 20 zaden in een bloempot en liet die opkomen : hij bepaalde op die manier de van het zaad.
13. Hoe noemt u een stuk land, bestemd om vlas op te zaaien ?
14. Hoe noemt u een akker waarop vlas groeit ?

C. GROEISTADIA

15. Hoe noemt u het uitschietende vlasplantje, bestaande uit twee kleine, ronde blaadjes ?
16. Een vlasstengel in het algemeen.
17. Hoe noemt u de kleine vlasstengels gesproten uit het zaad dat later dan de rest ontkiemt. Ze worden door het grote vlas verstikt en groeien zodoende niet tot volwassen stengels uit.
18. Hoe noemt u het bovenste deel van de vlasplant ?
19. Hoe noemt u het onderste deel van de vlasstengel ?
20. Hoe noemt u een zaadbol van het vlas ? (enk.)
21. Hoe noemt u de zaadbollen van het vlas ? (mv.)
22. Hoe noemt u het spitse stengelblad ? (enk.)
23. Hoe noemt u de stengelblaadjes in hun geheel ? (enk. of mv.)
24. Hoe zegt men dat de stengelblaadjes verdorren en afvallen, voor de oogst ?

25. Hoe noemt u vlas dat erg vertakt is in 't algemeen ?	
26. Hoe noemt u een vlasstengel die erg vertakt is ?	
27. De lengte van het groeiende vlas wordt in de regel gemeten met de breedte van een handpalm. Hoe zegt men : Het vlas is zo of zo lang ?	
28. Als het vlas volgroeid is en begint te rijpen, trekt de vlasboer of de koopman een monster van een aantal stengels uit om de kwaliteit ervan na te gaan. Hoe heet zo'n monster ?	
29. Als het vlas verkocht is, steekt de boer een merkteken in het perceel vlas om dat aan te geven. Dat is bebladerde tak of een stok met een busseltje stro aan. Hoe heet zo'n merkteken in het algemeen ?	
30. Als die verschillend benoemd worden, hoe heet dan de bebladerde tak ?	
31. Hoe heet de stok met bussel stro ?	
D. BELEMMERENDE FACTOREN IN DE GROEI	
32. Hoe noemt u de kleine bladkevertjes die twee tot drie mm. lang worden en de jonge vlasplantjes aanvreten ?	
33. Hoe noemt u de kleine insecten die na de bloeitijd en vooral bij warm weer voorkomen en de vorming van zaadknoppen belemmeren ?	
34. Hoe noemt u de ziekte die door een zwam wordt veroorzaakt wanneer de plant ongeveer twee vingers lang is. De kopjes van de jonge vlasplantjes worden bruinrood en de stengel wordt slap.	
35. Hoe noemt u de ziekte die door een zwam wordt veroorzaakt als de plant helemaal rijp is. Hier en daar wordt een plant rood en sterft af. De (half) afgestorven stengels vormen een grote last bij de verdere vlasbewerking ?	
36. Hoe zegt u dat vlasstengels geen zaadknoppen hebben ten gevolge van trips, of door de schaduw van struikgewas of hoge bomen langs de vlasakker ?	
37. Hoe noemt u de ziekte waarbij het vlas geel en slap wordt als gevolg van koude en natigheid ? Dit komt meestal voor op kalkarme gronden.	
38. Hoe noemt u de ziekte, veroorzaakt door een zwam, waardoor op de stengel bruine vlekjes ontstaan, die zowel het lint als de houtpijp aantasten.	
39. Hoe noemt u de ziekte waarbij het vlas in de periode dat het begint te rijpen, op plekken zo groot als een paardehoef verdort.	
40. Hoe noemt u de ziekte waarbij de vlasstengels worden overtrokken met een zachte meelachtige laag, waarvan de kleur varieert van wit tot roodachtig ?	
41. Hoe noemt u de ziekte veroorzaakt door een woekerzwam, waarbij het vlas bij plekken niet meer groeit. Zelden wordt de hele akker getroffen.	
42. Wat zegt men in dat geval van het vlas ?	
E. OOGST	
43. Hoe noemt men de hele periode van de vlasoogst ?	
44. Vlas kan niet als graan, gesneden worden; men moet het ...	

45. Iemand die het rijpe vlas uit de grond trekt, noemt men een ...	
46. Bij het trekken met de hand wordt het hele perceel vlas in stroken verdeeld, waarbij elke arbeider/ster zo'n strook van ongeveer 25 m. breed krijgt toebedeeld. Hoe heet die strook ?	
47. Hoe noemt u het verzamelen van een hoeveelheid vlasstengels met de rechterhand bij het trekken ?	
48. Daarna scheidt men deze van de rest van het vlas dat nog blijft staan. Hoe heet deze handeling ?	
49. Hoe noemt u de bij het trekken in elkaar verward geraakte knoppen van het vlas ?	
50. Het in elkaar haken van de knoppen ?	
51. Hoe noemt u de hoeveelheid vlas die men in de hand ineens kan nemen bij het uittrekken ?	
52. Hoe noemt u drie tot vier handen vol getrokken vlas, die samengenomen in één geheel worden neergelegd ?	
53. Te vlugge of slordige arbeiders trekken niet alle stengels uit. Hoe heet het achteraf trekken van de stengels die zijn blijven staan ?	
54. Hoe noemt u de machine waarmee vlas wordt getrokken ?	
55. Hoe noemt u de allereerste vlastrekmachine, getrokken door een paard of een traktor. De trekbreedte was ongeveer 45 cm. Er zaten drie personen op : de menner, iemand die het uitstromende vlas in pakjes scheidde en iemand die ze op de grond legde.	
56. Hoe heette de persoon die het vlas in pakjes scheidde ?	
57. Hoe heette de persoon die de pakjes op de grond legde ?	
58. Hoe noemt u de zelfrijdende trekmaschine, voorzien van een binder ?	
59. Hoe noemt u de moderne vlastrekmachine die het getrokken vlas uitspreidt op het veld ?	
60. Omdat men met de eerste machines niet direkt het land op kon, moest men eerst met de hand een strook trekken aan een kant of rondom het veld. Hoe heette deze handeling ?	
In sommige streken, vooral in West-Vlaanderen, werden de pakjes getrokken vlas eerst tegen elkaar rechtgezet en na enkele dagen drogen samengebonden tot bundels; in andere streken werden ze onmiddellijk tot bundels gebonden en rechtgezet.	
61. Hoe noemt u in het eerste geval de op een rij van anderhalve tot twee meter tegen elkaar gezette pakjes getrokken vlas ?	
62. Hoe noemt u die bewerking ? B.v. We gaan het vlas vlug ... voor het regent.	
63. Hoe heet de persoon die die bewerking uitvoert ? Als hij alleen is, begint hij tegen een stoel of tegen een in de grond geplante stok of spade.	
64. Hoe heet de persoon (vroeger meestal een kind) die de pakjes vlas aan die persoon aangeeft ?	

65. Hoe noemt men het tot bundels binden van het vlas nadat het zo enkele dagen gedroogd heeft ?	
66. Als men in het tweede geval de getrokken pakken vlas onmiddellijk tot bundels bindt, hoe heet dan deze bewerking ?	
67. Het vlas werd gebonden tot bundels met enkele stengels vlas, die aan elkaar werden geknoopt. Hoe heet dit bindmiddel ?	
68. Vier of zes gebonden bundels worden twee aan twee tegenover elkaar gezet. Hoe heet in uw dialect zo'n hok ?	
Nadat het vlas enige tijd in hagen of stuiken op het land heeft staan drogen, wordt het in stapels verzameld. De vorm van de stapels kan van streek tot streek verschillen. Wilt u de dialectbenaming geven van de stapel(s) die bij u voorkomen en ze zo nodig goed beschrijven.	
69. Hoe heet de kegelvormige stapel vlas van 2 à 3 m. hoog op het veld ?	
70. In sommige streken, o.a. in West-Zeeuws-Vlaanderen, werd het vlas soms op een konstruktie van zes stokken gezet, net zoals de bruine bonen. Deze handeling heet...	
71. Deze konstruktie bestond uit drie schuin opstaande stokken, die boven samen kwamen. Ongeveer 30 cm boven de grond lagen drie horizontale stokken tegen de drie opstaande. Deze konstruktie heet een...	
72. Meestal wordt het vlas om goed uit te drogen op het veld opgestapeld in een langwerpige stapel met de zaadknoppen naar buiten. Hoe heet zo'n langwerpige stapel.	
73. Hoe noemt men het opstapelen in zo'n stapel.	
74. Er komen verschillende vormen van deze stapel voor. Hebben die ook verschillende benamingen ? Soms wordt het vlas in kleine rechthoekige stapels gelegd, waarbij een aantal bundels met de onderkant op de grond worden gezet en waar bovenop een aantal andere bundels worden gelegd met de zaadknoppen naar buiten. Hoe heet zo'n kleine rechthoekige stapel vlas.	
75. In andere plaatsen worden de vlasbundels tussen in de grond geplante stokken gestapeld en wordt de onderste laag op houtbussels gelegd. Hoe heet deze stapel ?	
76. Indien deze stapel uit meerdere kompartimenten bestaat, hoe heet dan een zo'n kompartiment ?	
77. Als het vlas niet goed droog is als het wordt opgestapeld, begint het te gisten. Dit warm worden door onvoldoende gelegenheid tot uitwasemen, heet	
78. Als het vlas voldoende gedroogd is op de veldstapels, kan het naar huis worden gehaald en in de schuur of op de hooizolder opgestapeld worden. Ook kan het in een grotere stapel worden gelegd, zoals graangewassen.	
79. Hoe zegt men, het vlas naar huis halen ?	
80. Hoe heet de grote ronde stapel ?	
81. Hoe heet de rechthoekige stapel ?	